

Martine van Lier
(adviseur Federatie Varend Erfgoed Nederland)

En toch beweegt ze!

Valt het u ook op dat de erfgoedsector vaak zo behoudend is? Zou 'conserveren' mensen, wellicht onbewust, aanzetten tot conservatisme?

Dat de erfgoedsector zich bezighoudt met conserveren hoef ik u niet te vertellen. Vele erfgoedinstellingen en vrijwilligers spannen zich dagelijks in om hun erfgoed – onroerend, landschappelijk, immaterieel óf varend, rollend, rijdend, vliegend – in stand te houden. Toeschouwers genieten van al deze inspanningen tijdens de vele tentoonstellingen en evenementen die de erfgoedsector jaarrond organiseert. Conserveren van erfgoed is daarvoor een noodzakelijke voorwaarde. Behoudzucht motiveert eigenaren om hun geliefde object in goede staat te houden. Maar moet dat dan ook noodzakelijkerwijs zo conservatief? Waarom zo bang voor nieuwe ontwikkelingen, nieuwe materialen en nieuwe functies?

Zoals dubbelglas in monumentenpanden lang ondenkbaar was, zo is nu het plaatsen van zonnepanelen nog steeds nauwelijks bespreekbaar. De toenemende leegstand van religieus erfgoed is een nijpend probleem, maar een herbestemming als sportschool of voedselmarkt – nota bene *mens sana in corpore sano* – is voor veel mensen als vloeken in de kerk. En een klassieker ombouwen op elektriciteit leidt niet tot applaus, maar tot de schampere opmerking dat deze patatkar weliswaar mobiel, maar dan toch zeker geen erfgoed meer is.

Echter, andersom leidt louter conservatisme tot erfgoed dat 'schuldig' wordt. Dat geldt niet alleen voor militaire monumenten. Neem bijvoorbeeld het mobiel erfgoed, dat ons herinnert aan de opkomst van de verbrandingsmotor, de industrialisatie en de massaproductie. Vervoer per fiets, boot, trein, auto en vliegtuig kwam binnen bereik van iedereen. Die toegenomen mobiliteit levert ons – naast plezier en vergezichten – helaas ook narigheid op. Het delven, vervoeren en opstoken van fossiele brandstoffen veroorzaakt, naast geopolitieke spanningen, oorlogen en vluchtelingenstromen, ook een enorme milieuvervuiling, die bijdraagt aan mondiale klimaatverandering. Vanuit die optiek heeft het behouden en gebruiken van mobiel erfgoed een bedenkelijk donker rouwrandje. Behoudzuchtigen werpen tegen dat zij met minder zijn en minder kilometers maken, dus minder vervuilen dan de moderne transportsector, dat een verbrandingsmotor bij mobiel erfgoed hoort, dat hun motor bovendien zo'n mooi geluid maakt...

Maar hoe kortzichtig is dat! Het kan ook anders. Juist het mobiel erfgoed heeft de potentie om de aandacht te richten op alternatieven voor vervuilende mobiliteit. Zo vaart er inmiddels een kleine, maar groeiende vloot zeegaande zeilschepen, die laten zien dat vracht vervoeren zonder motor op de kracht van de wind naast duurzaam ook rendabel kan zijn. Zij inspireren zeeschepen om opnieuw de zeilen te hijsen. En zo rijdt er sinds kort een klassieke HY-bus als 100% elektrische foodtruck naar festivals en evenementen. Erfgoed bewaren betekent ook het weloverwogen omarmen van nieuwe ontwikkelingen en integreren van oude en nieuwe materialen en technieken. Zo behouden wij niet alleen ons erfgoed, maar ook onze aarde. En daarom stellen we, al was het maar bij wijze van zelfkritiek of bekentenis, tégen het beklemmende wereldbeeld van het behouden: 'En toch beweegt ze!'.